سەید قوتب

کۆمەڵگەی ئیسلامی

وەرگێڕانی

جەمال گردەسۆری

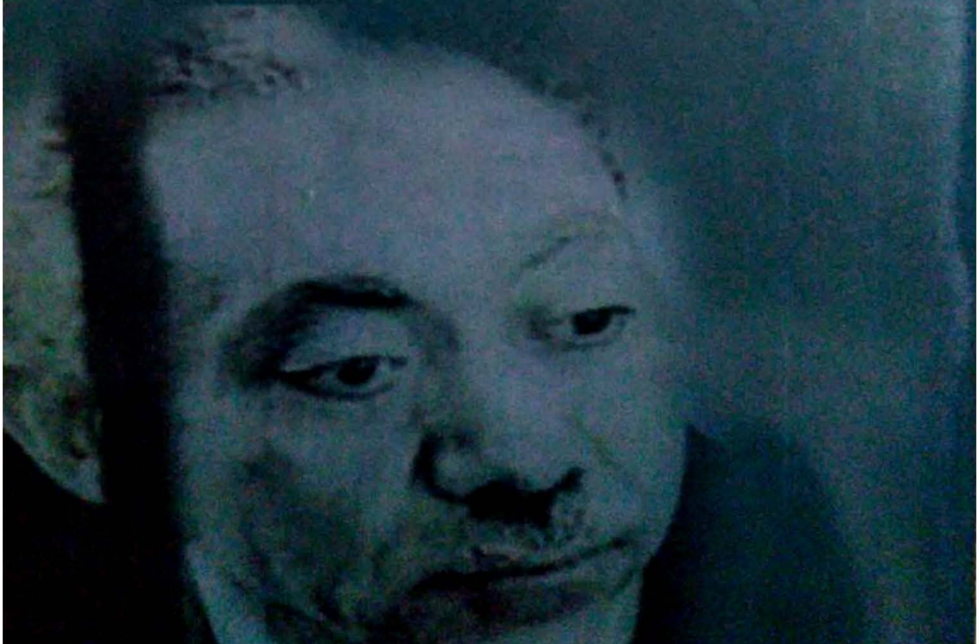

ناوی کتێب: کۆمەڵگەی ئیسلامی

نووسینی: سەید قوتب

وەرگێڕانی: جەمال گردەسۆری

پیتچنین: محەمەد عەبدولقادر گردەسۆری – بێ[illegible]ن شەمسەدین

نەخشەسازی ناوەڕۆك و بەرگ: ئاسۆ

قەبارە: ١٥ – ٢١

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

چاپ: چاپخانەی پالێت

لە زنجیرە بڵاوکراوەکانی (کتێبخانەی کا[illegible] شێخ).

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارەی سپاردنی (٢٦١) ساڵی (٢٠١٢)ی پێ دراوە

سەید قوتب

کۆمەڵگەی ئیسلامی

وەرگێڕانی

جەمال گردەسۆری

(كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ)

سورة آل عمران (١١٠)

نـــــاوەرۆك

ژ	سەردێر	ژمارەی لاپەڕە
١	وتەیەك	٦
٢	سیستەمی نیلاهیی	٨
٣	سیستەمێكی تەواو	١٢
٤	سیستەمێكی بێ كەم و كوڕیی	١٥
٥	سیستەمێكی سەربەخۆ	١٨
٦	كۆمەڵگەیەكی خاوێن	٢٣
٧	كۆمەڵگەی پاراستن و هاوكاری	٢٥
٨	كۆمەڵگەیەكی جیهانی	٢٨

وتەیەك

هەریەك لە ئێمەی موسڵمان کە باوەڕمان بەوە هەیە خودا تاکە و خۆشەویستیشمان موحەممەد (د.خ) پێغەمبەرمانەو دوای مردنیش جارێکی دیکە بۆ بەکجاری زیندوو دەبینەوەو لێپرسینەوە لە سەر ورد و درشتی کردارەکانمان دەکرێت و دانە دانەیان دەخرێتە سەر تەرازوو و پێوانە و کێشانەی حاکمی عادل _ مالك یوم الدین _ پەروەردگارەوە، ئەوا پێویست دەبێت چەندی زووە و بە هەرچی شێوازەك کە هەیە خۆمان بەتەواوی شارەزای ئاین و بەرنامەی ئیسلام بکەین تا تەواوی فەرمانەکانی کە سوودمەندی دونیا و دواڕۆژن لە خۆماندا بهێنینەدی و لەتەواوی قەدەغە کراوەکانیشی کە مایەی خەشم و قین و تووڕەیی و سزای پەروەردگارن دوورەپەرێزی بکەین، بەندە دوای ئەوەی ئەو نامیلکە بەنرخ و سەنگینەی باوەڕ گەرموگەش و نووسەر و گەورە پیاو و بیرمەندی ئیسلام و

موسـلْمانان، پێـشەوای شـەهید (سـەیید قوتـب)م خوێنـدەوە، ئەوەم بۆ ئاشکرابوو، کە ئەم باس و بابەتە سوود بەخـشییەکی زۆری تێدایە بۆ شارەزابوونمان لە کۆمەڵگـەی ئیـسلام، بۆیـە بـە پێویستم زانی بیخەمەسەر زمانی کـوردی، ئیـدی خـودای گـەورە تـەوفیقی دام و ئـەم شـەرەفەی پـێ بەخـشیم و لەسـاڵی ١٩٩٤ بـەفۆتۆکۆپی چـەندان دانـەم لێ چـاپ کـرد، دوای شـەش سـاڵ لەبەر گرنگـی و بایەخـداریی بابەتەکـە جارێکی تـر لـە گۆڤـاری خۆری ئیسلام ژمارە (٧) ی نیـسانی سـاڵی ٢٠٠٠ بـڵاوم کـردەوە بـەو ئومێـدەی ژمارەیـەکی زۆرتـر لـە موسـڵمانانی کوردزمـانی وڵاتەکەم سـوودی لـێ ببیـنن و منـیش لـە خەزنـەی میهرەبـانیی پـەروەردگارەوە پاداشـتی زیـاترم دەسـتکەوێت، ئێـستاکەش وا بەشێوەیەکی جوانترو بێ کەموکوڕی تر(کتێبخانـەی کـاك شـێخ) ئـەرکی چـاپکردنی گرتۆتـەوە ئەسـتۆ، بـەو هیوایـەی توێـشووی دوارۆژ بێت بۆ ئەو و، ئێوەی خوێنـەریش بەهرەمەنـدبن لێـی و ببێتە مایەی سوودمەندی دونیا و ئاخیرەتتان.

وەرگێر

بەهاری ٢٠١٢

سیستەمی ئیلاهیی

پێش هاتنی ئایینی ئیسلام و دوای هاتنیشی مرۆڤایەتی گەلێ یاسای کۆمەڵایەتی بەخۆیەوە دیوە، بەڵام سیستەمی کۆمەڵگای ئیسلامی تاکو ئێستاو بەردەوامیش سیستەمێك دەبێ بێ هاوتاو چاکترو دیارتر لەهەموو یاسا کۆمەڵایەتیەکانی ترەوە کە مرۆڤایەتی ناسیویەتی، خاڵی سەرەکی جیاواز لەنێوان سیستەمی ئیسلامی و هەموو سیستەمەکانی تر ئەوەیە کەوا سیستەمێکی یەزدانی یەو ئەوانی تریش هەڵهێنجراوی ناخ و بیری نادەمیزادن و لەلایەن مرۆڤەوە دانراون، ئا لێرەوە هەموو دژایەتییەکان سەرهەڵدەدەن کە هەیە لەنێوان چۆنیەتی سیستەمی ئیسلامی و چۆنیەتی ئەم سیستەمانەوە، هەروەها لەنێوان چۆنیەتی کۆمەڵگەی ئیسلامی و کۆمەڵگەکانی ترەوە، بۆئەوەی چۆنیەتی ئەم دژایەتی یە سەرەکی یە بەشێوەیەکی فراوان بدۆزینەوە ئێمە دەڵێین:

یاسا کۆمەلایەتی یە دانراوەکان دەستکردی مرۆڤ و کۆمەلگەیە، ئەو دەیپارێزێ و دەیگونجێنێ بەگوێرەی پێداویستیەکانی خۆیەوە، یان بەگوێرەی لێکدانەوەکانی، کەچی کۆمەلگەی ئیسلامی دەستکردی شەرعیەتێکی ئیلاهی یەو خاوەن بنەما و ئوسولێکی چەسپاوەو لقەکانیشی لەجولەدایە، ئەم کۆمەلگایە لەئەنجامی شەرعیەتی ئیلاهی یەوە پەیدابووە. خۆی لەگەلیا گونجاندوەو بەستراوەتەوە بەبۆچونەکانییەوە، هەر لە بنەڕەتەوە لەکاریگەریەتی ئەو دروست بووەو گەشەی کردووە. خوای گەورە دەفەرموێ. (كُنْتُمْ خَيْر أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَاس) سورة آل عمران (١١٠) ووشەی (أُخْرِجَتْ) مانایەکی تەواو دەدات لە ڕاستەقینەی دروست بوونی ئەم ئوممەتە، هەروەها چۆنیەتی یاسا کۆمەلایەتیەکانی،

کۆمەلگەیەکە دەرهێنراوە بەدەرهێنان هێنراوەتە مەیدانەوە بەگوێرەی ڕێگایەکی دیاری کراو.. کە لەسیستەمێکی دیاری کراودا ڕەنگ دەداتەوە.. ئەو خۆی نەهێناوەتە کایەوە بۆ ئەودۆخەی کەهەلی بژاردووە.. خۆشی سیستەمەکەی لەخۆیەوە دروست نەکردووە، بەلکو ئەم سیستەمەی بۆداڕێژراوە، پاشان لەگوێرەی ئەو هێنراوەتە مەیدانەوە بەهێنانێکی ئیلاهی و بەگوێرەی سیستەمێکی یەزدانی – فەرمانڕەوایەتی تەنها بۆ ئەوە لەم سیستەمە یەزدانی یە بێ هاوتایە دا، فەرمانڕەوایی بۆمرۆڤ نییە، فەرمانڕەوایەتی بۆ ئەمیرو خەلك نییە، بەلکو تەنها

بۆ خودایە.. هەر لەسەرەتاوە خوا خۆی دانەری یاسا بووە، کاری مرۆڤیش بریتی یە لەجێ بەجێ کردنی یاسا ئیلاهییەکە و بەئەنجام گەیاندنی، ئەوانیش لەئەحکامی جێ بەجێ کردن و بەئەنجام گەیاندندا پابەندن بەچەند سەرەتایەکی بنەڕەتی کەشەریعەت هێناویەتی، سەربەست نین لە وزازهێنان لێیان، واتە هەندێکی هەڵبژێرن و هەندێکی پشت گوێ بخەن، یان لەدەستکاری کردنی و گۆڕینیدا: (وما كان لمؤمن ولا مؤمنة إذا قضى الله ورسوله أمرا أن يكون لهم الخيرة من أمرهم) سورة الاحزاب ٣٦.

(وأن احكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم واحذرهم أن يفتنوك عن بعض ما أنزل الله إليك) سورة المائدة ٤٩.

(ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكافرون) سورة المائدة ٤٤.

باس کردنی پێغەمبەر (د.خ) لەئایەتەکانی حوکم و یاسادانان دا دژایەتی نییە لەگەڵ وتنی فەرمانڕەویی تەنها بۆ خوایە و بۆ مرۆڤ نییە، چونکە پێغەمبەر (د.خ) هەرگیز بە پێش یاسا و فەرمانی خودا ناکەوێت و بەئارەزووی خۆی قسەناکات؛

(إن هو إلا وحي يوحى) سورة النجم ٤

بەڵێ زانایانی شەریعەتی ئیسلامی جیاوازیان دەبێت لەتێگەیشتنی دەقەکان و لەدەرهێنانی حوکمەکان بەلام ئەم

جیاوازی یه سنورێکی دیاری کراوی هەیە، نابێت لەچوارچێوەی سەرەتا بنەڕەتیەکان دەربچێت:

(فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ) سورة النساء ٥٩

بەمەوە فەرمانڕەوایەتی تەنها بۆ خوا دەمێنێتەوە و کۆمەڵگەی ئیسلامیش پابەندی شەریعەتەکەیەتی، ئەگەر لەم بنکەیە لایدا بەکۆمەڵگایەکی ئیسلامی دانانرێت بەگوێرەی لادانەکەی لەوەوە.

سیستەمێکی تەواو

لەبەرئەوەی ئەم سیستەمە ئیلاهی یە، فەرمانڕەواییش تیایدا تەنها بۆ خودایە، جا هەموو پێویستیەکانی مرۆڤی بەتەواوی هێناوەو دابین کردووە، خوا خۆی دایهێناوەو هەرخۆشی شارەزاترە بەوەی دروستی کردووە، هیچ گومان لە هەڵبژاردنەکەی نییە بۆ بەندەکانی کە داناو زانایە، ئەو خۆی بۆتە وەکیل بۆ هەڵبژاردنی مرۆڤ کە چییان بۆ هەڵبژێرێت و دواجار بەقازانجی دونیا و دواڕۆژیان تەواو ببێت، چونکە ئەوان کەس و زات و مەخلووقی بێ هێزن و زانیاریشیان کەم پێدراوە، بێ هێزی مرۆڤایەتییان کاریان تێ دەکا، ئارەزووی تاکە کەسییان کاریان تێدەکات، هەروەها دەکەونە ژێر کاریگەریەتی بەرژەوەندی تاکە کەسییان یان چینایەتیان، لای کەمەوە زانیاری یە کەمەکەیان کاریان تێ دەکا کەناتوانێ کۆی هەموو

ئەنجامەکانی تەمەنی کورتیان بخەنە بەرچاو، بەلأم کاتێک خوا یاسا دادەنێت بەدادپەروەرییەکی تەواوەوە ئیتر کەس ئەو قەناعەت و باوەڕەی نامێنێت کە خودا هەندێکی لەهەندێکی تر خۆشتر بوێت، کەهەموو بەندەی ئەون، بەڵکو هەمووی بەیەک چاو تەماشا دەکات. مەگەر ئەوەیان کە تەقوا و خۆپارێزیی زیاترە، هەروەها قەدەغە کراوە لەم سیستەمەدا مرۆڤ بکەوێتە ژێردەسەڵاتی مرۆڤەوە چونکە هەرهەموویان ملکەچی شەریعەتی خوان (بەفەرمان ڕەواو خەڵکی ئاسایی ترەوە) بێ جیاوازی، ئەم تایبەتمەندی یە بۆ هیچ کەس و چین و توێژێك نی یە کەمافی یاسا دانان لەدەسەلأتیدا بێت، واتە مافی یاسا دانان هەرگیز مافی مرۆڤ نییە و بەدڵنیاییەوە لەتواناشیدا نییە،

سیستەمی ئیسلامی بێ کەم و کورتی یە و دەگونجێ بۆ هەموو کات و شوێنێك، چونکە داهێنەرەکەی (کە خودای زانا و دانا و کاربەجێ یە) خۆی کات و شوێنی دروست کردووە، هەرخۆی دروستکەری مرۆڤە لەهەموو نەوەکاندا، جا ئەم سیستەمەی دەوڵەمەندکردووە بەهێزو توانایەکی تەواو بۆدابین کردنی هەموو پێویستیەکانی مرۆڤ کە نوێ دەبێتەوە بۆ چارەسەرکردنی گۆرانکاریەکانی مرۆڤ یەك لەدوای یەکەوە، بەردەوام ئەم گۆرانکاریانەو پێویستیانە بخاتە ژێردەسە لأتی خۆیەوە

کەبەگوێرەی یاساکانی خۆی ماوەی پێ بدرێت، هەروەها بەگوێرەی بنەماکانی یەوە ئەم گۆڕانکاریەی کەپێویستیانە لەناو نابات، بەڵکو ساری دەکات بەگوێرەی مەنهەج و بەرنامە و بۆچوونەکەی و ماوەشی پێ دەدات پێش بکەوێت و گەشەبکات. پێویستە ئەم واتایە بەتەواوی ڕوون و ئاشکرابێت.

سیستەمی ئیسلامی کەشەریعەتی ئیسلامی پەیدای دەکات پێویستە دەسەلات داربێت بەسەر ئەو گۆڕانکاری و پێویستیانە لە کۆمەڵگەی ئیسلامیدا، ئەو گەشەی پێ دەکات بە گوێرەی بۆچوونی خۆیەوە، نەك شل ببێتەوە لەڕوویێك لەڕووەکانی یەوە مل کەچیەك پێشان بدات بەرامبەر چەند بارودۆخێکی کۆمەلآیەتی کەلەدەرەوەدا تەنگەتاو و ناچاری دەکات، پێویستە کۆمەڵگەی ئیسلامی بەرەو پێشەوە بچێت لەچوارچێوەی شەریعەتی ئیسلامی یەوە، هەروەکو چۆن هەر لەسەرەتاوە دروست بوونەکەی لەوەوە بووە، ئەمەش بنەمایەکی بنەڕەتییە لە بەرەو پێشەوە چوونی کۆمەڵگەی ئیسلامیدا.

سیستەمێکی بێ کەم و کوڕیی

ئەم سیستەمە دامەزراندنەکەی بەوردی یە، بەشەکانی ڕێك و پێك و تەواوە، بچووکترین و گەورەترین شت لەبەشەکانییەوە ڕێك و پێکە، بەشێوەیەك ئەگەر لایەنێکی بخەینە پشت گوێ یان بەشێکی یان هەمووی بگۆڕین و یاسایەکی دیکەی لەشوێن دابنێین ئەوا ئەنجامێکی بێ کەڵکو بێ هودەی دەبێت، یاسا سیستەمێکە پێویستی بەتێك هەڵکێشان نییە، پێویستی بەوە نی یە پارچەو کەرەستەی سیستەمێکی تری دانراو و هەڵهێنجراوی ناخ و بیری مرۆڤی بۆ بهێنین، چونکە تیایدا بیرو باوەڕو خواپەرستی و سەودا کردن و ڕەوشت هەمووی بەیەکەوە بەستراونەتەوەو هەموویان لەیەك بیرو باوەڕەوە هەڵقوڵاون، چەند مەبەستێکی دیاری کراویان هەیە، دۆخێکی کۆمەڵایەتی دێنێتە بەرهەم بەگوێرەی چۆنیەتی پێکهاتنی خودی خۆیەوە،

واتــه بــەگوێرەی ئــەو پــلان و ئــەرك و فــەرمان و ئامانجــەی کــە شــەریعەتە ئیلاهییەکــە دایڕشــتووە.. شــوێنەواری تــری لەگــەلا نــاگونجێ کەبەرهــەمی بــیر و فەلــسەفەکانی دیکــەن، هەرچــەندە بەڕوواڵــەت دوورن لەبابــەتی بــیرو بــاوەڕ وەکــو مەســەلەکانی ئابووری و دارایی. یاساکانی ئابووری ودارایی لەئایینی ئیسلامدا بەتونــــدی بەســــتراونەتەوە بــــە بیروبــــاوەڕی (تەوحیــــدی ئیلاهییەوە)ەوە _ کە بریتییە لــەوەی لــە هــەموو شــتێکا خــوا بەتاك بزانرێت لەهەموو هێز و دەسەلات و بەخشش و ســوود پــێ گەیەنەر و زیان لێ لادانێك کە پەیوەستە بەژیانی مرۆڤەوە، واتە هەموو ئەو شتانەی کــە لــەوەوە ســەرهەڵئەدەن و بــۆ ئــەو پــێش دێــن. ئــیتر ئــەم جــۆرە بینــشە پەیوەندییــەکی بــەهێزی هەیــە بــەدەقی ئایەتــەکانی بیروبــاوەڕ لــە شــەریعەت و قورئانەکەیــدا، وەکو خوای گەورە فەرمویەتی (وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً) سورة البقرة ٣٠.

(وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ) سورة النور ٣٣.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) سورة البقرة ٢٧٨.

لێــرەدا مــاوەی روون کردنــەوەی ئــەم راســتی یــەمان نییــە بــەدوورو درێــژی تــەنها ئــەوە ڕوون دەکەینــەوە: کەپەیوەنــدی

نەپـــچڕاوی نـــاوەودی بـــیرو بـــاوەڕی ئیـــسلامی و یاســـاکانی ئـابووری و دارایـی بەشێوەیەکە ناکرێت سیستەمێکی ئـابووری یان دارایی بینێن لەدەرەوەی سیستەمی ئیسلامی، چونکە ئـەم سیـستەمانە دامـەزراوە لەسـەر بنـەماو دارشـتەی فەلـسەفەی ترەوەو، کەم یان زۆر تێکگیراو و پێکنەخواردن و دژایەتی هەیـە لەگەڵ ئەوبیرو باوەڕە ئیسلامییەدا کـە بەتوندی بەسـتراوەتەوە بەهەموو لایەنەکانی سیستەمی کۆمەڵایەتی ئیسلامییەوە، لەگەڵ ئەوەشـــدا ئـــاین ســـوود وەرگـــرتن قەدەغـــە ناکـــات لەتاقیکردنەوەکانی مرۆڤایەتی، بـەدیاری کردنـی پێویـستیەکانی کۆمەڵایـــەتی و هـــەروەها لێـــزانین و لێکۆڵینـــەوەی و پاشـــان لەڕێگاکانی بەجێ گەیاندنەوە،

ئـابینی ئیـسلامی چـەند بنـەما و مەبدەئێکی چەسپاوی هەیـە، بـــەڵام ڕێگاکـــانی بەجێگەیانـــدنی ئـــەم بنـــەما و مەبدەئانـــە لەگۆڕاندایـە، لـەپاش ئەمـە ئێمـە ماوەمـان هەیـە کـەوا سـوود وەربگرین لەهـەموو تاقیکردنـەوەکانی مرۆڤایـەتی لـەم بـوارەدا، بەمـــەرجێ زیـــان نەگەیـــەنێت بەســـەرەتا و بناغـــە پتـــەو و چەسپاوەکانی ئـابینی ئیـسلام، یـان تێـڕوانین و یاسـا و ڕێـسا و بۆچوونێك لە بۆچوونەکانییەوە.

سیستەمێکی سەربەخۆ

لەچوار ڕاستییەکانی پێشوودا کە باسکران، ڕاستیەکی تر سەر هەڵ دەدات ئەویش ئەوەیە سیستەمی ئیسلامی سیستەمێکە جیاوازو سەربەخۆ لەهەموو سیستەم و یاسا کۆمەڵایەتییەکانی تر کە زادەو دروستکراوی دەست و دید و بیر و ناخی مرۆڤن.. سەربەخۆ لەسەرچاوەکەیەوە، سەربەخۆ لە دروست بوونییەوە،سەربەخۆ لەچۆنی یەتی و ناوەڕۆکەکەیدا.. سەربەخۆ لە بۆ چونیەکانییەوە، هەرچەندە چەند پێچوونێکی لایەکی و لاوەکی و هەندەکی (جوزئی و جانبیی) هەیە لەنێوان هەندێ لە بەشەکانییەوە لەگەڵ هەندێ لەبەشەکانی سیستەمە دانراوەکاندا، بەلاَم ئەم پێکچوونانە هەر بەڕواڵەتەو، سەرەڕای ئەوەش لاوەکی و لایەکییە، واتە جوزئییە و زۆر کەمە و

بەجیاوازی بنەڕەتیشەوە.. لەپاشدا ئەمە نابێ هەڵمان بخەڵەتێنی و وا لێکی بدەینەوە کەلەنێوان ئەوان و ئایینی ئیسلامەوە پەیوەندی و پێکچوون و هاوتەریبی و هاوڕاستییەك هەیە و سازگارە بۆ دەست و دڵ بۆ بردن و کەڵك وەرگرتن بۆ سیستەمی ئیسلامییەکە.. هەروەها ناشبێت هەڵمان بخەڵەتێنێت بەوەی بەرخاتری ئەو پێکچوونە ڕووکەشانەیە ئامادەبین چەند زاراوەیەکی ئیسلامی لابەرین و هی ئەو بخەینە شوێنییەوە کەتایبەت بەخۆیەوە... نموونە بۆنەوە: ئایینی ئیسلام ماوەی موڵکداریەتی تاکە کەسی دەدات بەگوێرەی مەرجی تایبەتی... سیستەمی سەرمایەداریش لەسەربناغەی ئازادی لەموڵکداریەتی تاکە کەسی بنیات نراوە بەهەڵ و مەرجی تایبەتی یەوە، سیستەمی سەرمایەداری دامەزراوە لەسەر ئازادی موڵکداریەتی تاکە کەسی، ئەم پێك چوونە بەڕواڵەتییە وامان لێ ناکات کەبڵێین! سیستەمی ئیسلامی سیستەمێکی سەرمایەدارییە، چونکە بناغە سەرەکییەکانی هەردوو سیستەم زۆرجیاوازن، سیستەمی ئیسلامی هەموو کەم وکورتیەکی نیشتیمانی ئیسلامی چارەسەر دەکات، دژی ڕابواردن و پارەی بێ هوودە بڵاوکردنەوە دەوەستێ، هەندێ جاریش ئامۆژگاری و ڕێنمایی چۆنیەتی بەرهەم هێنان و سامان خستنە گەڕ دەکات..

سۆشیالیست هەندێ لەم ڕووانەی هەیە، ئەم پێکچوونە بەڕواڵەتەی نێوان هەردوو سیستەم وامان لێ ناکات کەبڵێین: سیستەمی ئیسلامی سیستەمێکی سۆشیالیستی ئیسلامییە، چونکە سەرەتا بنەڕەتیەکانی هەردوو سیستەم زۆر لێک جیاوازن، سیستەمی ئیسلامی ماوەی هەندێ سەرچاوەی گشتی داوە کە بۆ هەموو لایەک بێت بەگوێرەی فەرمودەی پێغەمبەر (صل الله علیە وسلم) ﴿وَعَنْ رَجُلٍ مِنْ اَلصَّحَابَةِ – رضي الله عنه – قَالَ: {غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اَللَّهِ – صل الله علیه وسلم – فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: اَلنَّاسُ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ: فِي اَلْكَلَإِ، وَالْمَاءِ، وَالنَّارِ} رَوَاهُ أَحْمَدُ , وَأَبُو دَاوُدَ , وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ﴾ (صحيح) رواه أحمد (٥ /٣٦٤)، وأبو داود (٣٤٧٧).

واتە تەواوی مرۆڤایەتی لەسێ شتا هاوبەشن، لە ئاو و گژو گیاو و لەوەرگە و هەروەها لە سووتەمەنیدا، هەروەها ماوە دەدات بەوەرگرتنی چەند موڵکدارییەکی تاکە کەسی و گەڕاندنەوەی بۆ سامانخانەی موسلمانان، یان دابەشکردنەوەی لەسەرکۆمەڵی موسڵماناندا، ئیمامی مالیک ڕێی ئەوەی داوە بە خستنەکاری سامانی دەوڵەمەندەکان واتە لێی وەربگیرێت و بەشێوەی قەرز لەکاتی پێویست بوونی سەربازی و نەبوونی سامان لەسامانخانەدا، هەروەها عومەری کوڕی خەتاب

(ڕەزاو ڕەحمەتی خودای لێ بێت) بڕیاریدا سامانی زیادی دەوڵەمەندەکان دابەش بکات بەسەرهەژاراندا، کەسێك پێی نارازی نەبوو، ئاینی ئیسلام زێدەبایی و سووخواردن و ڕیبا بەهەموو شێوەیەك قەدەغە دەکات، کۆمۆنیستیش هەندێ لەمانەی هەیە، بەلاّم ئەم پێك چوونە بە ڕواڵەتییە وامان لێ ناکات کەبڵێین سیستەمی ئیسلامی سیستەمێکی کۆمۆنیستییە یان بەپێچەوانە، چونکە بنەماکانی هەردوو سیستەم بەتەواوی جیاوازن و یەککگرتنەوەی سەد دەر سەدیش لەنێوانیاندا بەهیچ جۆرێك نییە بەشێوەیەك کە هەموو هۆکار و بنەما و ئامانجەکانیان لەیەك بچن لەناوەرۆك و مەعنا و مەغزایاندا، فەرمانداریەتی لەئاینی ئیسلامدا دامەزراوە لەسەرهەڵبژاردنی فەرماندەو دەست خستنە ناودەستییەوە بەگوێرەی پرس و ڕا لێك وەرگرتن، واتە شورا لەکاروباری بەڕیوەبردنە.. سیستەمی دیموکراتیش لەمە شتێکی هەیە، بەلاّم ئەم پێکچوونە هەندەکی و لایەکییە وامان لێ ناکات کەبڵێین ئاینی ئیسلامی دیموکراتییە و ناشبێ زاراوەی دیموکراتیەت بخەینە سەرئاینی ئیسلامەوە، چونکە ئاینی ئیسلام گەلێ لەمە فراوانترە، سەرەڕای جیاوازی لەم بنەرەتییە کەوا بۆچوونەکانی لەسەریا دامەزراوەو هەروەها بۆچوونەکانی دیموکراتیەتیش هەروەکو ئەم زاراوەیە مانای

دەبەخشێت، سیستەمی ئیسلامیش سیستەمێکی ئیسلامییە هەر هەوڵدانێك بۆباسکردنی بەجۆرێکی تر کە وەرگیرابێ لەزاراوەکانی بیانییەوە کە چەمکی تایبەتی خۆیان هەیەو دروست بوونەکەیان دیاری کراوە بەهۆی سەرهەڵدانێکی مێژوویی ئەم زاراوانە، ئیتر نابێت و گونجاو نییە ئەم زاراوانە بلکێنرێت بەسیستەمی ئیسلامییەوە، ئەمە کارێکە لەموسڵمانان ناوەشێتەوەو هەڵەیەکی زانستیشە و دەبێ خۆیانی لێ بەدوور بگرن. (هەموو ئەوانەش مانای وا نییە کە بێ ئینصافانە بگوترێت دیموکراتییەت هەمووی بێ سوودە و هیچ خاڵ و بەندێکی بەکەڵکی مرۆڤایەتی نایەت، نەخێر.. بەڵام سیستەم و مەنهەج و بەرنامە و ئاینی ئیسلام تەواو و کامل و بێ کەموکورییە و ئیتر بۆ تەکمیلە بوونی پێویستی بەهیچ زیادەکاریی و بەرنامە و پەیڕەو و پرۆگرامێکی دەستکرد و زادەی ناخ و بیری مرۆڤ نییە).

کۆمەڵگەیەکی خاوێن

ئەژادی قووڵی ڕەوشت لەدامەزراندنی کۆمەڵگەی ئیسلامیدا ئەمەیان ئەنجامێکی سروشتی یە. چونکە لەشەریعەتی ئیلاهی یەوە هەڵقوڵاوەو پەیوەندیدارە بەسەرەتا بەرزەکانی ڕەوشت کە ئایینی ئیسلامی هیناویەتی و ڕەنگدانەوەی هەیە لە هەموو پێویستیەکانی ئەم کۆمەڵگەیە: لە ڕەوشتی تاکە کەسی و پەیوەندییەکانی خێزان و ئاڵوگۆڕی نێوان خەڵك و پەیوەندی دەوڵەتی ئیسلامی بەوڵاتانی ترەوە، کارێکی سەخت دەبێ باسکردنی زۆرێك لەیاساکانی ئیسلامی، لەوانە: مامەڵەکردنی ئابووری و نێودەوڵەتی بەبێ سەیرکردنی لایەنی ڕەوشت و لەبەرچاو نەگرتنی ئاکارە دەروونییەکانی، بەڵکو شتێکی دژوارە دامەزراندنی سیستەمێکی ئیسلامی بەبێ ئەم ئەژادە ڕەسەنە، سنوورەکانی ئایینی ئیسلامی هەموو لەم ئەژادەوە پەیدادەبن،

ئەمە رێگایەکە لەرێگاکانی پاراستنی ڕەوشتی خەڵك و کۆمەڵگە، بەڵام یەك ڕێگا نیە، ئاینی ئیسلام لەم لایەنەوە سیستەمێکی پارێزەرەو، کارئەکات بۆپەروەردەکردنی ویژدانی مرۆڤ بەترسان لەخوا، هەروەها هەوڵدەدات بۆدابین کردنی مانەوەی مرۆڤ بۆئەوەی سنوور نەبەزێنن.. پاشان لەکۆتاییدا سنوور و شوێن قایم کردن دادەنێت لەکاتی پێویستدا، پاش ڕێگرتنەبەری هەموو هەنگاوەکانی پاراستن و چارەسەرکردنی پێش ئەوەی سزادان بەکاربهێنرێ، لەپاش ئەمە کۆمەڵگەی ئیسلامی ڕەنگ و رووییەکی کۆمەلگەیەکی پاك وبێ گەرد وەردەگرێ، ڕەوشت کاریگەرییەکی گەورەی هەیە لەسەردامەزراندن و مانەوە و پاراستنی، هەروەها کارێکی گەورە ئەکاتە سەر یاساکان و ڕێنماییەکانی.. پێغەمبەر (د.خ) ئەفەرموێت: ﴿عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-:«إِنَّمَا بُعِثْتُ لأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلاَقِ﴾. أخرجه البيهقي (١٠/١٩١، رقم ٢٠٥٧١.

واتە من نێردراوم بۆتەواوکردنی ڕەوشتە جوان و چاك و پاکەکان، خوداش لەستایشکردنی ئەو پێغەمبەرە نازدارەدا دەفەرموێ: ﴿وإنك لعلى خلق عظيم﴾ واتە بەڕاستی تۆ لەسەر ڕەوشتێکی گەورەو پاك دایت.

کۆمەڵگەی پاراستن و هاوکاری

ئەو بنەمایەی کەوا لەناخ و بنەڕەتەوە کۆمەڵگەی ئیسلامی لەسەریدا دادەمەزرێ بنەمای پاراستن و هاوکارییە، کەوا باسی زۆرێك لە یاساكان دەكات، وەك یاسای زەكات و یاسای چاكە كردن و خراپە نەكردن و یاسای فەرمانكردن بەچاكە و رێگیری كردن لە خراپە، هەروەها فەرزەكانی كیفایەت هەمووی لەسەر ئەم بنەمایەوە وەستاوە، ئەم بنەمایەش بەدەوری خۆی دادەمەزرێت لەسەر بنەمایەكی ترەوە ئەویش بنەمای یەكێتی روح لەبەرەكان و هەبوونی یەك خواو بەسترانەوەی هەموو لایەك بەم خوایەوە، ئا بەم شێوەیە بیروڕای ئیسلامی بەئاشكرا دەبینرێت لە یاسا كۆمەڵایەتییەكەیدا، مانای بەخێوكردن و پاراستن لەئایینی ئیسلامدا زۆرفراوانترە لەو مانایەی كە ئەم زاراوەیە دەیدات لەسیستەمە دانراوەكانی تر، ئایینی ئیسلام مەبەستی ئەوەیە یاسایەك بێت بۆ پەروەردەكردنی گیانی مرۆڤ

و ویژدان و ڕەوشتی کەسایەتی و هەڵسوکەوتی کۆمەڵایەتی، واتە سیستەم و بەرنامە و ئاینی ئیسلام دەبێتە پاسایەك بۆ پێکهێنانی خێزان و ڕێکخستن و بەخێوکردنی و هەروەها پاراستنیشی،هەروەها دەبێتە پاسایەك بۆپەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی، لەوانەش ئەو پەیوەندیانەی کە هاولاتی دەبەستێتەوە بە دەوڵەتەوە، لەکۆتاییشدا دەبێتە پاسای مامەڵەی دارایی و پەیوەندییەکانی ئابووری ناو کۆمەڵەوە، لێرە لەم بوارە کەمەوە شتێکی سەختە درێژە بەمە بدەن، تەنها ئەوە ئەڵێین هەرکەسێکی خاوەن پێویستی لە نیشتیمانی ئیسلامیدا مافی کەفالەت کردنی لەسەر کۆمەڵە و، پێویستە لەسەریشی کاربکات نا هەر بۆ لایەنی مادیی، بەڵکو لە هەموو لایەنەکانی مرۆڤایەتییەوە کە دەگونجێت لەگەڵ خەسڵەت و ئاکار و تایبەتمەندێتی ئەو مرۆڤ و بەندەیەی کەوا خوا کردویەتی بەخەلیفە لەسەرزەویدا و، ڕێزی لیناوە و بەبەرزتری ناساندووە لەزۆربەی دروستکراوەکانی تریەوە، یاسا و سزا و ئاکار و تیلاوە و تەزکیە و تەعلیم و ڕینماییەکان لەسیستەمی ئیسلامدا چەند ڕێگەیەکن بۆ بەئەنجام گەیشتنی ئەم مەتڵەبە ئیلاهییە کە خەلیفەبوون و جێنشینبوونی مرۆڤ و ئاوەدانکردنەوەی زەوی یە بە فەرمانی خودا، ئیتر ئەم بنەمایە بەفراوانترین شێوە پیادە دەکات چ ئەوەی پەیوەندی داربێت بە ڕەوشتە کۆمەڵایەتییەکان و هەروەها ئەوەش کە پەیوەست بێت بەکاری مادییەوە،

فەرموودەیــەکی پــیرۆزی خۆشەویــستیش ئــەم پاراســتن و بەخێوکردنە بەشێوەیەکی وردتر کورت وپوختــە دەکاتــەوە کــە دەفــەرموێت: ﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عُمَرَ عنْ رسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ:« ألاَ كُلُّكُمْ راعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رعِيَّتِهِ﴾

رواه مسلم وبخاري:

واتــە هــەمووتان شــوانن و هەمووشــتان بەرپرســیارن لــەو شوانیەتی لەو شتەی لە ژێردەسەڵاتتان دایە.

کۆمەڵگەیەکی جیهانی

لـە دواجـار سـیفەتەکانی کۆمەڵگـەی ئیـسلامی کـە جیـای دەکەنـەوە لـە هـەموو کۆمـەڵگا زۆر و زەوەنـدەکانی تـرەوە کـە ناتوانرێ باسی لێ بکرێت لـەم نووسـینەدا، ناچار بەتـەنها باسـی دوا سیفەتی دەکەین کە کۆمەڵگەیەکی جیهانییە، چونکە ئـەوانی تر هەمووی بریتی ئەبێت لەم سیفەتانەی کەباسمان لێوە کـردن، کۆمەڵگەی ئیسلامی کۆمەڵگەیـەکی جیهانییـە و نەتـەوە خـوازی نییــە بــەو چەشــن و مانایــەی لەســەردەمارگیری ئــایینی دامەزرابێت، بـەڵکو کۆمەڵگەیـەکی کراوەیـە بـۆ هـەموو کەسـانێ بەبێ بایەخ دان و ڕەچاوکردنی نـەژاد یـان ڕەنگـی پێـست یـان زمان یان هەر تایبەتمەندییەکی تری ئیلاهی کـە چەشـنی ئایـاتی خودایین بۆ جیاکردنـەوە و دواتـر تـەعاروفی گـەل و نەتـەوەکان لەگـەڵ یـەکتر، تەنانـەت سـەیری ئـایین و بـیرو باوەڕەکـانیش

ناکرێت و لەپاشدا هەموو چینەکانی مرۆڤ و هەموو جۆرە ڕەنگ پێستەکان و هەموو زمانەکان و هەموو بیروڕاکانی سەربەخۆ ماوەیان هەیە کۆببنەوە لەژێر سایەی ئیسلامدا و لەژێر یاسا کۆمەلایەتییەکەیەوە، کە هەست دەکەن بە پەیوەندییەك هەموویان پێکەوە دەبەستێتەوە، ئەویش پەیوەندی مرۆڤایەتی بەسترلوە بەڕێگەی خواوە کە جیاوازی ناکات لەنیوان سپی و ڕەش و باکوورو باشوورو ڕۆژهەلاتی و ڕۆژئاوایی، هەتتا لەنێوان بیرو ڕایەك ویەکێکی تریش، هەتتا ئەوانەی لەبیرو ڕاشدا یەك نین لەگەڵ ئیسلامدا بەلام دژی خواو پێغەمبەر ناوەستن و شەڕیش ناکەن لەگەڵ سیستەم و کۆمەڵگەی ئیسلامیدا و خراپەش لەزەویدا ناکەن، پاش ئەمە سەربەستیەکی تەواویان هەیە لەبیرورِاو لەپەرستن و، تەنانەت پێویستە لەسەرموسلمانانیش بیانپارێزن لەهەموو دوژمن کارییەك، هەروەك خودای پەروەردگار لەقورئان و شەریعەتە بەهادارەکەی دەفەرموێت:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾

سورة الحجرات ١٣.

﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ

الْمُقْسِطِين (٨) إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (٩)﴾ سورة الممتحنة ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ سورة المائدة ٨.

له بیر و بینش و دیدگای ئیسلامیدا که باوەڕ بوون بەیەك خودا سەرچاوەی سەرەکی دڵ و کار و کردەوەکانە لە هەڵسوکەوت و هەڵوێستی مرۆڤەکاندا، یەکێتی دروست کراوەکان پێکدێت و دواجار بیرێکی لێ هەڵئەقوڵێت کە ئەویش یەکێتی مرۆڤایەتییە، ئیتر ئەم جۆرە بیر و بینش و بەرنامەیە فەرمان نادات بەدەمارگیری دژی نەژاد و ڕەنگی پێست و زمان و داب و نەریتە تەندروستەکان، ئیتر ئەم خەسڵەت و سیفەت و تایبەتمەندیانەشە سیستەمی ئیسلامی دەگەیەنێت بەوەی ببێتە سیستەمێکی جیهانی و، کۆمەڵگەی ئیسلامیش ببێتە کۆمەڵگەیەکی دوور لەنەژادی، نامەزهەبی، لەبەرئەوەی لەسەر بنەڕەتی بیرو باوەڕێکی ئاسمانی دامەزراوە و، گرینگییەکی گەورە ئەدات بەلایەنی ڕەوشتەوەو، هەروەها بەرزکردنەوەی گیانی مرۆڤ لە هەڵسوکەوت و بۆچوونیان بەرامبەر خودا، ئەمەش یاسای کۆمەڵایەتی ئیسلامی ئەڕازێنێتەوە کەهاوتای

ئەبێت لەهەموو ئەو سیستەمانەی کەمرۆڤایەتی بەخۆیەوەی دیوە لەپێش هاتنی ئاینی ئیسلام و دوای هاتنیشی، هەروەك خودای گەورەش ئەفەرموێت ﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا﴾ ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ سورة المائدة٣.

کۆتایی

وصل الله على سيدنا وحبيبنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم

له بڵاوكراوەكانی كتێبخانەی كاكە شێخ

نرخ ١٥٠٠ دینار